
उदाहरणानि

468 श्रीभाष्यम् विजयसारथि :

अध्यापक :

श्रीविश्वेश्वरसंस्कृतान्ध्रकलाशाला, वरंगलः

भारतीय विद्या भवन (संस्कृत विभाग)

कर्जत रोड, नई दिल्ली

परीक्षार्थी का नाम-

परीक्षा का नाम-

पारितोषिक-द्वारा-

वर्ष १९६६, दि०

Benuharanarayman
सचालक

468

उदाहरणानि

श्रीभाष्यम् विजयसारथि :

अध्यापक :

श्रीविश्वेश्वरसंस्कृतान्ध्रकलाशाला, वरंगल,

कृति रियं वैदिककलाशालाप्रधानाचार्यैः 'कविशाब्दिककेसरि'

न. च. श्रीरघुनाथाचार्यपादैः

परिष्कृता

विजयमुद्राक्षरशालाधिपतिभिः

श्रीपल्लारामकोटार्यमहोदयैश्च

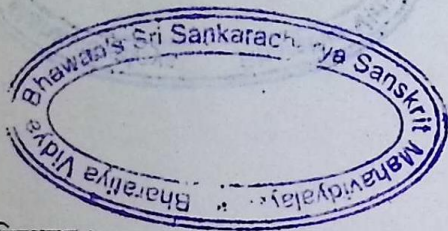
स्वीयमुद्राक्षरशालायां मुद्रापिता

५०० प्रतयः

क्रोधि विजयदशमी

शा-श १८८६

मूल्यम् रूप्य मेकम्

प्राप्तिस्थानम् :—

श्रीभाष्यम् विजयसारथिः

विश्वेश्वरसंस्कृतान्ध्रकलाशाला,

स्टेशन रोड - वरंगल,

(आन्ध्र प्रदेश)

BHUMIKA.

Dr. K. Suprasannacharya,

M. A., Ph. D.,

Lecturer, Arts and Science College, Warangal (A. P.)

In every Literature, devotional poetry forms the major part. *Vedas* are the lyrics in praise of *Indra*, *Varuna*, *Agni* and other *Vedic* deities. In emotional ecstasy the devotee feels the presence of God before himself. The *Bhakti* cult, which is the most important path in Indian philosophy, has been influencing our life throughout many centuries. Its main scripture *BHAGAVATA* had demonstrated the various facets of devotion and described the lives of *Bhagavatas*. This philosophy was systematised by the aphorisms of *Narada* and *Sandilya*. Even *Sri Ramanuja* said that “श्रीनिवासे, वसतु मम परस्मिन् शेषमुषी भक्तिरूपा”

Mukundamala, *Soundaryalahari*, and *Kirshnakarnamrita* are the main important works of devotional poetry in Sanskrit. Every devotee tried to express his devotion in the form of speech and this branch took many shapes as *Satakas*, *Ashtakas*, *Dasakas*, *Sahasrakas*, *Namavalis*, *Suprabhatams* and many other forms. Every form has the peculiarities and delicate expressions. *Jayadeva's Gitagovinda* is almost a musical play where *Ashtapadis* (Musical compositions which have eight *Padas* each) were employed. This was certainly a *Desi* element.

Udaharana is also a peculiar form in Sanskrit devotional poetry which is little known for non-andhra readers. It is a composition which sprung in Telugu land in 12th Century. *Palkuriki Somanatha*, a *Virasaiva* poet and Scholar who wrote *Basavapurana* and *Panditaradhya-Charitra* was the originator of this form. He wrote two *Udaharanas* both in Sanskrit and Telugu on *Basava*. After *Somanatha* some *Alamkarikas* mentioned this form in their works. *Amritanandanatha*, gave a detailed description of *Udaharana Kavya* in his *Alamkara-Sangraha*. Then *Vidyanatha* of *Kakatiya* Court followed him. *Krishna Yajwa* of *Gobburi Narasara*ja's Court (16th Century) also described it and gave a *Lakshya* in his work. As all these *Alamkarikas* belong to *Andhra desa* we may conclude that this form does not spread else where.

In *Udaharana*, *Desi* and *Marga* metres are attractively mingled together. I think that it was originally a *Desi* form which was sung for the praise of Kings in the Royal Courts. *Somanatha* introduced this form from those songsters and gave it a Classical touch.

Udaharana consists of nine parts, in which first eight will have one *Vritta*, one *Kalika* and one *Utkalika* or *Arthakalika*, and each part is devoted for one *Vibhakti*, where *Sambodhana* will be the last. The last one forms the *Sarvavibhaktika* verse and *Kartrinamankita* Verse. *Prathama* should start with the word '*Jaya*' preferably in *Malini* metre.

Kalika has eight *Padas* with *antyanuprasas* and *Adiprasas* for each two *Padas*. Every *Kalika* may

III

form with the *Ganas* of 3, 4, 5, 7, 9 *Matras*, each *Pada* will have four or eight *ganās* with two parts. *Utkalika* is the half *Kalika* with *antya*, and *adiprasas*, where the last two *Padas* only end with the *Vibhakti*. The *Utkalika* of fourth *Vibhakti* will have *Vibhakti-Abhasa*. *Krishna Yajwa* tells that some writers used *Arya* in the place of *Utkalika*. But there is no *Udaharana* available with that *lakshya*. The *Kartrinamankita* verse should be *Anushtubh* or *Arya*.

After *Somanatha* there were only one or two attempts to write *Udahranas* in Sanskrit. We don't know why it was not popular. Some Telugu poets followed *Somanatha* and now there are more than thirty *Udahranas* in Telugu. It is attracting many modern poets also.

My friend *Sri Sribhashyam Vijayasarithi*, a gifted poet in Sanskrit is presenting this collection of three *Udaharanas* to the Sanskrit world, which, I think, will be received warmly. He has been writing Sanskrit poems from his early age and his poetical skill is appreciated well. He comes from a family of Scholars.

Among his earlier works, *Atmadanam*, *Sabarivilapa*, *Vishaada Lahari* and *Gitanjali* may be mentioned. Though he writes traditional metrical forms, he often likes to use the *Desi* metres in Sanskrit which, in his opinion, will become popular by the medium of music.

In these *Udaharanas* poet used *Yati* and *Prasa* in *Vrittas* also. He did not use *Malini* in first two *Udaharanas*. He employed *Utpalamala*, *Champakamala*,

IV

Mattebha-Vikridita and *Sardula-Vikridita* the *Vrittas* which are not except the last, popular in Sanskrit.

The poet's power of imagination and his skill in versification are remarkable in this work where the poet is bound with many *Niyamas*. The delicate expression of the poet can be seen in the following verse.

जयता चारुशिरीषपेशलवपु रसंसारवाराशि.... (Page 12)

As a student of philosophy the poet is bent towards *Visishtadvaita*. His faith in that thought is expressed in another verse.

सदसद्वादविवादमोदमदिरास्वादवलिप्राप्तम् (Page 28)

We wish that may Lord *Srinivasa* bless him with energy to march in the path of the Sanskrit renaissance.

We must be thankful to all those who helped the writer to publish his works and specially to *Sri Palla Rama Kotarya* of Vijaya Press, who is helping and encouraging him in the task of serving the Sanskrit literature.

श्रीवेंकटेश्वरोदाहरणम्

॥ श्रीवेंकटेश्वरोदाहरणम् ॥

प्रथमाविभक्तिः

जयति विनीलनीरधरचारुशरीररुचि, बृहत्कृपा
 श्रयहृदयः प्रपन्नजनरञ्जनमञ्जुलमानसः प्रभुः
 स्मयमददूरवृत्ति, रतिशान्तरतो, वरवेंकटाचल
 प्रियवसती रमापति ररिष्टहरो जगदीश्वर स्सदा

कलिका

अपिच मङ्गलदेवताहृदयाब्जमधुमाद्यन्मिलिन्दः
 तपनकोटिद्युतिनिषेवितधाममयवदनारविन्दः
 वेंकटाचलशिखरमन्दिरविहरमाणविलासमूर्तिः
 किकंरीकृतपङ्कजासनशंकरादिकदिव्यमूर्तिः
 भक्तनेत्रचकोरसंततिपर्वपूर्णशरत्सुधांशुः
 भक्तहृदयाभोभवाकरभासनोद्यतलोहितांशुः
 मुक्तिमुकनिजपदाश्रितयुक्तमानसराजहंसः
 व्यक्ततेजोलवविधूतनिवातकवचविरोधिकंसः

उत्कलिका

कलियुगार्तोद्वरणदीक्षित
 कलिमदापहनिशितवीक्षित
 नतजनावनललितवीक्षित
 यतिपतिप्रतिभासमीक्षित
 दररथाङ्गगदासिभासुर
 करसरोरुहसंहतासुर
 भुवनरक्षाव्रतधुरीणः
 भुवनमायाबन्धरीणः

द्वितीया विभक्तिः

भक्ताभीप्सितपूरणैकनिरतं भक्तोपदाग्राहिणं
भक्तार्तोद्धरणाय वेंकटगिरिं प्राप्तं मुमुक्षुप्रियम्
व्यक्ताव्यक्तपरापरार्थघटनाव्यासजितञ्च स्वयं
व्यक्तं मञ्जुलमङ्गलाकृति मंहं पद्मापतिं भावये

कलिका

अपिच परमतपोवलङ्गानामलानन्दादिपूर्णं
कृपणजनतावनपरायणनिपुणताघनतावकीर्णं
अलितमालेन्दीवरातसिजलदजित्वरचारुसुषमं
विलयकालचराचरात्मकविश्वसंहरणैकविषमं
गिरिशिवत्सविरिञ्चिधेनुक्षीरधारापुष्टमूर्तिं
हरगिरीशामरझरीसुरकरटिहिमरुचिजेतृकीर्तिं
रासकेलीनिरतवल्लवरमणिनिकरोद्भासमानं
व्यासनारदभृगुपराशरवामदेवोपास्यमानं

उत्कलिका

अभयमुद्रास्वस्तिकाञ्चित
सभयसंश्रितपालनाञ्चित
खिन्नजनतावनपरायण
सन्नतावनकृतितुरायण
नवनवोन्मेषत्विडञ्चित
रविसुतारसरागराञ्चित
मित्यनूतनचारुसुषमं
सत्यशिवसौन्दर्यसुषमम्

तृतीया विभक्तिः

सत्यं यस्य विराजते मह इदं संसारमूलं यतो
नित्यं व्यक्त मसच्चिदप्यहरहो नेतुः परिद्योतते
दैत्यध्वंसि च यच्चरित्रमसकृत् ते स्तूयते दैवतै
स्सत्याख्येन च वेंकटाद्रिपतिना संगच्छतां चित्सती

कलिक!

अपिच वकुलमालिकाह्वयादयानिभालितेन
निपुणयतिपतिप्रतीतनिचितभोगलालितेन
निगमचोरहननधातुनिगमदानतत्परेण
अगमकृतपयोधिमथनहवनकृतिधुरंधरेण
बलकटीकृताचलोरुभर्मनयनमारणेन
कलुषमदविरोधकुटिलकनककशिपुदारणेन
सकलसुरविरोधिबलिरसातलप्रयापकेन
सकलविकलकुपितकुपतिसन्तातिप्रमापकेन

उत्कलिका

क्रूरदशमुखादिहनन
घोरचेदिपादिखनन
दुष्टमतिविमोहदान
रुष्टयवनजनविशसन
कर्मसुव्रतैकतान
धर्मपालनैकतान
वेंकटाचलाधिपेन
पंकजासनाधिपेन

चतुर्थी विभक्तिः

श्रीकल्याणगुणाकराय, भुवनक्षेमंकरप्रक्रिया-
व्याकोचत्करुणारसार्द्रहृदयव्यायोगपूर्णाम्ने
पाकारिप्रमुखामरालिनिलयप्राज्यस्वराट्टालक-
प्राकारायितविक्रमाय निखिलब्रह्माण्डनेत्रे नमः

कलिका

अपिच चन्द्रिकातपावहानुरूपलोचनाय
त्रपितहृदयनिचयकृतसुधारसम्भिषेचनाय
स्वातिदूषिदोषिबाणबाहुनिवहभञ्जनाय
स्वातिभक्तिमुक्तिनिरतसदयहृदयरञ्जनाय
सकलनिगमसारभूतसत्यतत्त्वबोधकाय
सकलसुकलसूरिकुशलसरलसौख्यसाधकाय
भक्तवत्सलप्रपन्नपरमभोग्यविश्रुताय
शक्तियुक्तिभुक्तिमुक्तिसक्तभक्तसंस्मृताय

उत्कलिका

परमयोगजगदुपाय
परिहृतार्तजगदुपाय
विततभुवनभरितमाय
सततसर्वधानपाय
सुखितसकलमुनिनिकाय
नखविदीर्णदनुजकाय
मत्तदितिजभेदनाय
सत्तमानुमोदनाय

पञ्चमी विभक्ति :

श्रीमद्वेङ्कटनायकात् श्रुतिनुतश्रीकात् जगत्संभव
स्थेमोज्जासनकारणात्, सुमनसां श्रेयःपदप्रापकात्
सीमातीतमहोयशोबलतपश्श्रेयोदयायोदयात्
श्रीमान्यात् परमप्रपन्नरसिकात्, सेव्यः परो नास्ति मे

कलिका

अपिचोज्ज्वलमणिहारमनोज्ञात्
अपराजितविभुतामलसंज्ञात्
परमज्ञानैश्वर्यानन्दात्
परमकृपावितपण्डितवृन्दात्
परमव्योमविभासुररूपात्
परममुनीशप्रणिहितरूपात्
आमोदादिविहारविलोलात्
सामादिश्रुतिसंनुतशीलात्

उत्कलिका

नतहितकामित
ततिपूरणरत
वरवरमुनिनुत
सुरपरिवृढनत
लीलामानुष
हेलापूरुष
जगतीपालात्
जगतीमूलात्

षष्ठी विभक्ति :

माया यं नहि वेत्ति वेत्ति सुतरां मायास्वरूपं च यो
माया यं नहि सौति सौति किल यो मायां जगन्मोहिनीं
मायावादवदावदोऽपि नहि यन्माया मतिक्रामते
ध्येयस्यात्मनि वेंकटाचलपते दिव्यांघ्रियुग्मं स्तुवे

कलिका

अपिच मूलदासहृदयहर्म्यनिरतविभ्रमस्य
कुपितकुमतिदितिजहरदकुण्ठितोग्रविक्रमस्य
विमलकमलदलविलोलवित्तदृग्रमारतस्य
समाणिहारमकुटवलयचारुभाविभासितस्य
वनचरावगम्यरम्यमनुजवेषभूषितस्य
कन्दुदारचारुहारिकम्रकम्रभाषितस्य
अखिलवङ्गायप्रतिष्ठितात्मतत्त्वभासनस्य
निखिलपुरुषचित्तवृत्तिनिर्णिरोधशासनस्य

उत्कलिका

विदितनिगमसद्रहस्य
सदयमोदकृद्यशस्य
निजविभावकृतवयस्य
विजय, निखिलमुनिनमस्य
मान, सवनसंग्रहस्य
मान, भक्तभावस्य
जलदसमानिरीक्षणस्य
जलजविपुलवीक्षणस्य

सप्तमी विभक्ति :

परमे यस्य विशालकुक्षिकुहरे ब्रह्माण्डभाण्डावली
सुरमार्गे जलदावली, जलनिधौ शुद्धोर्मिमालेव च
परिधिं यान्ति पुरस्तिरोभवमयं ब्रह्मादिमूले परे
वरदे वेंकटवल्लभे मम परा भक्ति स्सदा द्योतताम्

कलिका

अपिच विनतजनानुपालनविविधवेषविलासललिते
निपुणजडधनिनिस्वसमनिर्णिद्रनिजवात्सल्यकलिते
प्रकृतिसुन्दरमधुरवृन्दावनविनोदविमोदरसिके
विकृतिरहितासेचनकनकवेषमोहितभवविरसिके
मुरलिमधुरारावविवशितमुदितवल्लवरमणिहृदये
हरपितामहनिगमसकुटाविदितविशदोदारहृदये
अरिचिरण्टीचिकुरतिमिरमदापहोज्ज्वलितप्रतापे
निरतिशयनिरपायनिरवधिनिरुपभानपमस्वरूपे

उत्कलिका

सुरवरान्तलयमनिशाचर
वरुणवायुक्रुवेरपुरहर
हिमकारार्थमधातुमुखसुर
समयताराबिन्धनावधर
धरणितेजोगगनशंवर
हरिदचिञ्चिन्मयचराचर
पूर्णरूपकलांशशालिनि
पूर्णरूपानन्दशालिनि

संबोधनप्रथमा विभक्ति :

नालं व्यालपति दंलानि हरितोऽनन्ताधरः कर्णिका
नीलाभ्रं भ्रमरोऽध यस्य सरितो निर्यन्मरन्दोद्गमाः
नीलानाथ ! समुद्धरन् कुवलयं नीराकराद् दंष्ट्रया
लीलाकोल ! वृषाचलेश रमसे लीलाविभूत्या सदा

कलिका

अपिच वाराशिजाहारिरूपोल्लास
विपुलतेजोयशोवीर्यसारोल्लास
पद्मावतीहृदयपद्मवनकलहंस
पद्मनाभाच्युत स्वप्रभाजितहंस
शुद्धसात्त्विकरूप सिद्धादिदुरवाप
वद्वकृतस्तप विद्वतामसभूप
रासकेलीलोल दासपालनशील
व्यासनुतगुणजाल भासितामलहेल

उत्कलिका

राधाहृदरविन्द
बाधाहरमिलिन्द
रदनापजितकुन्द
सदनतातमुकुन्द
भक्तजनमन्दार
मुक्तिमुखसिन्दूर
वेंकटाद्रिविहार
पंकेजमणिहार

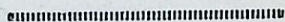
सार्वविभक्तिकम्

विश्वं यो विदधाति पाति तुदन्ने वेदा य मीशं जगुर्
 विश्वं येन सुधार्यतेऽभिदधते विश्वेऽपि यस्मै नमः
 शश्वद् यान्ति यत स्सुखं सुमनस स्स्वस्वं जगद् यस्य वा
 विश्वं यत्र विभाति स त्व मव मां विष्णो वृषाद्रीश्वर

वेंकटनायकगुणमणि
 खचितं सुवर्णं मिदं मनिशं जयतात्
 विजयसारथिविरचितं
 पण्डितहृदयाभरणं मुदाहरणम्

श्रीरामोदाहरणम्

प्रथमा विभक्तिः

जयता चारुशिरीषपेशलवपु स्संसारवाराशिनौ
स्वयमाविष्कृततत्तत्शक्तिमहस्सन्धानममैकवित्
दयमानानुपमानमानहृदयो धर्मप्रियो मैथिली
प्रिय ईशानपितामहादिविनुत इश्वीरामचन्द्रप्रभुः

कालिका

अपिच सकलजगज्जनावननिपुणमायामनुजरूपः
अपरिमितबलसाहसोत्साहादिसंपूर्णस्वरूपः
कुशिकसुतकृतसवननाशनकुटिलपलभुङ्निबहहन्ता
वशिशिखामणिदारशापनिवारणाद्भुतशक्तिरन्ता
सकलनृपचयभयदशांभवचापखण्डनलब्धकीर्तिः
विकलजनकमनोनुरञ्जनधिविधगुणमणिपूर्णमूर्तिः
जनकजाललनामनोहरचारुलावण्याभिरामः
अनुपहतनिजबलपराजितघनरूपागतपरशुरामः

उत्कलिका

परमहितगुहहृदयरञ्जन
परमहर्षिमनोनिगुञ्जन
मुनिमनोहररूपसुन्दर
दनुजजलनिधिमथनमन्दर
विनतलक्ष्मणपर्युपासित
मुनिवरोचितवेषभासित
महितगौतमविनुतचरितः
सहजसौजन्यादिभरितः

द्वितीया विभक्तिः

सुमनश्चातकमोददं जनकजासौदामनीमानितं
 सुमनःकेकिविलासदं परकृपाशुद्धामृतस्यन्दिनम्
 समदारुन्तुदगर्जितं शुभकरं शङ्गेन्द्रचापोज्ज्वलं
 कमनीयं रघुरामवारिदं मिलाह्यमापहं भावये

कलिका

अपिच खरदूषणाद्यरिनिकरमारणं
 सपदितापसलेकसन्तापवारणं
 कनकमृगरूपधरकर्चुरभयंकरं
 हनुमदर्कतनूजहरिहृदभयंकरं
 अभियातिनेमबलहरवालिबर्हणं
 अभयदानप्रीतहरिकृताभ्यर्हणं
 हनुमद्रानीतभार्यावृत्ततोषितं
 विनतसागरराजविनुतिमिणभूषितम्

उत्कलिका

कृतजलधिसेतुपद
 नतविभीषणवरद,
 विधुतकपिबलघोष
 बधिरीकृताशेष
 ककुबन्तराल, लय
 विकटरुद्रातिभय
 करवीर्यराजितं
 सुरराजिपूजितम्

तृतीया विभक्तिः

ललिते यस्य विशालकुक्षिकुहरे ब्रह्माण्डजालं कचि
जलविस्फोटसमं विभाति गिरिभिच्छर्वाजमुख्या स्सुराः
जललेशा इव सन्ति राजतितरां संसारमाया कचित्
जलधारेव च तेन रामविभुना संस्पर्धते कोऽमुना

कलिका

अपिच सबलकुंभकर्णकादिदानवार्दनेन
कुपितकुटिलरावणादिघोरदनुजमर्दनेन
विनतमौनिसुरनरादिविविधसुजनसश्रुतेन
अनलशुद्धजनकजामहासतीसमन्त्रिणैः
स्वकवियोगखेदभरितभरततापभञ्जनेन
विकचनयनविकचहृदयविविधमनुजरञ्जनेन
जलधिवलयवलितसकलधराणिराज्यशासनेन
ललितरीतिनिगमनीतिलालनैकभासनेन

उत्कलिका

मदनमदनमुग्धरूप
विदुरविदितसुस्वरूप
दलितदिविजविविधताप
मलिनचरितविहितकोप
धृतजगद्विरोधिरोप
हतदरिद्रतादिलोप
विकटविमतरण्डनेन
सकलनृपतिमण्डनेन

चतुर्थी विभक्तिः

रामायामलमौनिचिन्मयपिकारामाय वर्षाबुद
 श्यामाया प्रमितप्रमाय सुमनश्श्यामालिकामाय ते
 सोमास्याय सदाविताश्रितनतस्तोमाय संपद्गुण
 ग्रामाय प्रतिपन्थिभीतिकरसंग्रामाय नित्यं नमः

कलिका

अपिच वीरारिनिवहाभीलजन्याय
 रिपुजनक्षमणातिरिक्तसौजन्याय
 अकलंकचरितनृपनिकरसंमान्याय
 विकटसंगरवीरविसराभिमान्याय
 सकलमानवलोकसम्यैकधन्याय
 विकचप्रभावहृतविविधनैर्धन्याय
 अतिलोकगंभीरतातिनैपुण्याय
 सततसंसारपरिचर्यैकपुण्याय

उत्कलिका

अतिमोहनच्छाय
 कृतजगत्प्रच्छाय
 बुधस्ताभिप्राय
 विधुतदुरभिप्राय
 प्रदितजगदन्याय
 विदितनिगमन्याय
 घनताभिरामाय
 जनकजारामाय

पञ्चमी विभक्तिः

पुरुहूतानलदण्डपाणिनिकषासूनुप्रचेतोमरु-
न्नरवाहप्रमथाधिपांबुभवभूतानासुरोपासितात्
स्मरताता त्रिखिलाण्डगोलभरणस्फायद्विशालोदरा
न्नरसिहांत् जगदीश्वराद् रघुवरान् नान्यत् परं दैवतम्

कलिका

अपिचावनिजाह्लादधुरीणात्
विपुलगुणोज्ज्वलविभवारीणात्
रविकुलजलनिधिराकाचन्द्रात्
अवितपितामहहरविबुधेन्द्रात्
अतिकोदण्डकिणांकितबाहात्
विततपरार्चाविभवव्यूहात्
परमदयारसभरितदृगन्तात्
स्मरशतमोहनमञ्जिमकान्तात्

उत्कलिका

हनुमत्सेवित
मुनिसंभावित
गिरिजोपासित
हरचिद्भासित
भवभयवारण
भवसुखपूरण
जलदश्यामात्
कलुषविरामात्

षष्ठी विभक्ति :

विश्वं यन्महसा विभाति विविधं विभ्राजते य स्सदा
विश्वस्मिन् जगति प्रधानपुरुषं वेदा स्तुवान्तिस्म यम्
शश्व त्सम्मद मभ्युपैति सुमनोजाति र्यत इश्रीमतो
विश्वामित्रहितस्य रामनृपते वैवेत्ति कोवा गुणान्

कलिका

अपिच वेदबाह्यदुर्ण्याधिकारशोषणस्य
स्वपरभेदविरहसकलजन्तुकोटिपोषणस्य
सततसुजनतानपेतसकलसाधुसेवितस्य
विततनिगमनिगममौलिविविधसूक्तिभावितस्य
कठिनहृदयदितिजनिचयगहनवनदवानलस्य
शठनृपालतूलजालचरमदारुणानिलस्य
स्थिरतटिल्लतायुतातिदीप्रशितिवपुःप्रभस्य
तरुणकिरणदुर्निरीक्षतरणिकोटिसन्निभस्य

उत्कलिका

स्तवसमर्हसुगुणनिचित
कविर्विरिञ्चनाभिरचित
पविधरामराभिगीत
लवकुशानवरतगीत
नवनवानुभावभरित
भुवनमङ्गलैकचरित
रविकुलाब्धिचन्द्रिरस्य
शिवहृदेकमन्दिरस्य

सप्तमी विभक्ति :

परमुक्ता सुगुणै स्सुमेरुकुधरं प्राप्ता जगन्मण्डपे
हरिदन्तर्वितता यशोमयलता यस्यान्तरिक्षं गता
परितःकोरकितोडुभिःकुसुमिता भातीन्दुना सर्वदा
वरदे रामपरात्परे स्थिरतया भक्ति र्मम द्योतताम्

कलिका

अपिच चास्तरवारिदद्युतिग्लपनधीरमुनिमोहमाकृतौ
जपतपोधृतिसमाधिवैभवप्रणितशक्तिपरमर्षिसत्कृतौ
त्रिविधचेतनपरिग्रहाग्रहद्विविधभावकलनैकतत्परे
विविधमङ्गलगुणक्रियादियुग्विविधभूमविलसत्परात्परे
निगममौलिकुलनिश्चितामितप्रगतितत्त्वसुषमैकभूषणे
निगमदूरमतिदुर्विधोद्यमान्वितमनस्कधिषणाभिदूषणे
ललितवीक्षितकृपासुधारसोल्लुलितचित्तनतभक्तहृद्यते
कलुषवृत्तमदखण्डनस्फुरत्काठिनशासननिभालनोद्यते

उत्कलिका

निशितधारकरवालकृत्तदुः
पिशितघस्मरसुश्रामियातिदुः
प्रसृतशोणितनिधौतधारणी
कुसृतिरूपककलङ्क, पारणी
कृतनृपालकयशश्चरित्रक
प्रतृप्तकल्मषलतालवित्रक
द्युतिशतावृतनिटालभासुरे
सततरङ्गितविशिष्टभूसुरे

संबोधनप्रथमा विभक्ति :

श्रीमन् राघव कूर्मपादनियत शशेषावलंबोद्यतः
 भूमीपात्रयुतोऽब्धितैलभरितो भूध्रेन्द्रवर्षुज्ज्वलः
 व्योमैकाञ्जनसंयुतो दिनमणिज्योति स्समुद्योतते
 ते मायावितमोनिरासनपर स्तेजःप्रदीप स्सदा

कलिका

अपिच चूडालंकृतामूल्यकोटीर
 स्रपदिमोदिततुराषाडजजटाटीर
 सत्यसुन्दरशिवस्फाररूपोदार
 यत्यमलभावनानृत्यत्कलोदार
 नतदयामृतपूर रतदृशाकर्पूर
 कृतिमानसविहार हिततापपरिहार
 भृतविनतवृन्दार नतलोकमन्दार
 कृतिसस्यकेदार कृतकसवभूदार

उत्कलिका

श्रुतिमौलिनुतशील
 हतदेवरिपुजाल
 विततविष्ट्रपमूल
 धृतहेममयचेल
 सीतासतीलोल
 शीतांशुसमभाल
 धामद्रुमावाल
 रामावनीपाल

सार्वविभक्तिकम्

श्रीरामो दयतां पुराणपुरुषं श्रीरामचन्द्रं भजे
 श्रीरामेण कृतं जग नम नम श्रीरामचन्द्राय ते
 श्रीरामा न्मुद मेमि सन्तत महं श्रीराम ! दासोऽस्मि ते
 श्रीरामे हृदयं विभात्वविकलं श्रीरामचन्द्राव मां

श्रीरामचन्द्रगुणमणि
 निचितं सुवर्णं मिदं मनिशं जयतात्
 विजयसारथिविरचितं
 पण्डितहृदयाभरणं मुदाहरणम्

श्रीरामानुजोदाहरणम्

प्रथमा विभक्तिः

जयति भुवनदीप स्संहृतातानुतापः
 नियमंधुतविकारो निश्चिताम्रायसारः
 प्रियवचनवितानः प्रीतसूरिप्रतानः
 स्मयहरयतिवर्ग्य स्वाभिरामानुजार्यः

कलिका

अपिच वौदकविपणिहीरः
 नृपशुसंस्करणैकधीरः
 परमसात्त्विकपथविहाणः
 चरमपदरतसाधुहारः
 भवविक्रमरविभावदूरः
 त्रिविधसंज्वरतिमिरसूरः
 श्रुतिमनोहरततविचारः
 श्रुतिशिरोमतकृतविचारः

उत्कलिका

चेतनोद्धर
 णातिमतिधर
 शमदमाकर
 समशिवंकर
 यमिमनोहर
 सुमतिभयहर
 सुगतिसारः
 प्रगतिकारः

द्वितीया विभक्तिः

श्रीरामप्रियसेवनैकहृदयं श्रीकेशवार्यात्मजम्
 श्रीराजीवदलयताक्ष मनघं श्रीरंगराजप्रियम्
 श्रीरम्याकृति मुञ्जलात्मचरितम् श्रीभाष्यकारं गुरुं
 श्रीरामानुजयोगिपुङ्गव महम् श्रीदेशिकेन्द्रं भजे

कलिका

अपिच श्रुतिललनार्तिविदूरं
 श्वपचमहीसुरसममतिसारं
 काषायांवरवेषमनोज्ञं
 दूषितनिगमविदूषिप्रज्ञं
 तत्त्वमसिश्रुतितत्त्वाभिज्ञं
 तत्त्वपरत्वध्यानोपज्ञं
 श्रुतिहितसूक्तिव्रततिविकासं
 कृतदुष्पथरतमतपरिहासं

उत्कलिका

तत्त्वत्रयगुण
 तत्त्वनिरूपण
 तत्त्वविवेचन
 तत्त्वनिबोधन
 निपुणसहामति
 विपुलमहस्तति
 भासितमूर्तिम्
 भासुरकीर्तिम्

तृतीया विभक्तिः

येनाकारि जग द्विकासकलितं येनैव पूतं जगद्
 येनाम्नायगिर रसमन्वययुता येनोद्धृताः पामराः
 येनाद्वैतमतं विशेषसहितं येन प्रभुः पालितः
 तेन श्रीयतिराजराजमणिना दीनोऽय मुज्जीव्यते

कलिका

अपिच पूर्वसूरिहृदयहारिभूरिदर्शनेन
 विपथरतविरुद्धवादविबुधवदनकर्शनेन
 विषमजिनमतप्रवादविपिनदारुणानलेन
 विषयलोलगुरुमतद्रुविलयभीषणानिलेन
 कुपथपाशुपतमतादिक्ुधरनिकरप्रविकरेण
 चपलशंकरप्रवादचटुतमोदिवाकरेण
 दुरितनिरतसुगतविमतदुष्टभुजगगारुडेन
 दुरितविरतवरदनिरतधरणिविबुधपरिवृढेन

उत्कलिका

कामरहितकर्मयोग
 सीमरहितभक्तियोग
 परमदास्यनिरतभोग
 चरमपदविशिष्टभोग
 परिहतेषणार्तभोग
 परिहृतार्तविविधरोग
 दुष्टवादिभीकरेण
 शिष्टवादिभीहरेण

चतुर्थी विभक्तिः

चिदचिन्नाथविशिष्टत्वसुपमाजीवातवे सेतवे
मदमोहोग्रभवार्णवस्य भगवन्मायाजगद्वेदिने
स्वद्योज्जीवितचेतनप्रततये सौहार्दवाराशये
मदमोहभ्रमभञ्जनाय यतिराण्मान्याय भूयो नमः

कलिका

अपिच रङ्गपुरराडभङ्गरानुपमयोगबललालितात्मने
त्रिपुरधस्मरपरत्वसण्डनत्रिपददर्शननिरूपणात्मने
परमवैष्णवपथप्रदर्शनप्रथितदर्शननिदर्शनाजुषे
वरदराजकरुणासुधारसप्रपुषितोपचितचिन्मयत्विषे
सकलवेदमतसारसंग्रहप्रकटनाद्भुतयशोविहारिणे
विकटवादमदमत्तकोविदभ्रुकुटिमात्रपरिभूतिकारिणे
परमसूरिशठवैरियामुनप्रमुखदिव्यमतरीतिपोषिणे
चरमसूक्तिरतदासवासनापरिधिनिर्दलनधीरभाषिणे

उत्कलिका

चिदचिदीश्वरभिदावबोधन
प्रदितवेदत्रिमतानुरोधन
प्रथितसारतरकीर्तिसुन्दर
व्यथितदुर्विधकुधीपुरन्दर
श्रुतिशिरोभिमतवादकोविद
द्युतिमहोमहितात्मसंचिद
प्रकृतिजित्वरगभीरमूर्तये
प्रकृतिसुन्दरमनोज्ञमूर्तये

पञ्चमी विभक्तिः

कुव्याख्यानशतै रपार्थघटकैः क्षुब्धा त्रयीभारती
 दिव्यानन्द मुपागमद् यदुदयाद् देवादिदेवो मुदम
 भव्यं प्राप विषाद मीयु रवनौ पाषण्डषण्डाः परं
 श्रीव्याख्यातृमणे स्समो यतिपते स्सेव्योऽस्ति नः को गुरुः

कलिका

अपिच परंधामाश्रयकारात्
 तषनीयोज्ज्वलदपघनरुचिरात्
 यादवमिश्रकुमायादलनात्
 यादवराजदयावहकलनात्
 यवनतनूजाह्लादनलोलात्
 अवनिजनोद्धरणाङ्कितशीलात्
 स्वानुग्रहहृतसंसृतिवन्धात्
 स्वानुग्रहकृतसंस्कृतिवन्धात्

उत्कलिका

जगदुज्जीवक
 नगधरसेवक
 नतजनतारक
 दुरितनिवारक
 श्रुतिमतभूषण
 मितहितभाषण
 जगदाभरणात्
 अगतिकशरणात्

षष्ठी विभक्तिः

चण्डालादिधरासुरान्त मखिलं संस्कारतोऽपीपवन्
मुण्डिक्षुद्रगुरुप्रभाव महरन् निर्मूल मुद्गूय यः
चण्डांशूद्भटतेजसऽऽन्भरितं संसार मादीदपत्
पाण्डित्यप्रतिभानिधे र्यतिपतेः पादैकदासोऽस्म्यहम्

कलिका

अपिच विषमविषयवादयन्तृतानिरोधकस्य
जपतपस्समाधियोगचरमलक्ष्यबोधकस्य
शारदाप्रदत्तभाष्यकारविरुदराजितस्य
वारिजोदरैकदास्यभरितचित्सभाजितस्य
व्यासगुरुपराशरादिवचनचणविचक्षणस्य
वासुदेवपरपदार्थिदासहृदयरक्षणस्य
परमभक्तिपरमयोगपरमभोगभूषितस्य
परमशान्तिपरमदान्तिपरमकान्तितोषितस्य

उत्कलिका

ब्रह्मराक्षसप्रहरण
जिह्मगुरुमदापहरण
सुप्रसन्नसूरिशरण
सुप्रसन्नहृद्विहरण
करसमुज्ज्वलत्त्रिदण्ड
परमदेशिकप्रकाण्ड
त्रिभुवनैकतात्त्विकस्य
त्रिभुवनैकसात्त्विकस्य

सप्तमी विभक्ति :

सदसद्वादविवादमोदमदिरास्वादवलिप्तात्मदु-
र्मददुर्मोहकुट्टकुक्कुवादजडिमभ्रान्त्यादिनिर्मूलके
चिदचिन्नाथनिरूपणव्रतरते श्रीनाथमोदावहे
मदनातङ्ककरे गुरौ यतिपतौ मद्भक्ति रस्त्वक्षता

कलिका

अपिच परानन्दाञ्चितचेतसि
कपटात्मकवनकाञ्चनरेतसि
शठरिपुभाषितसारज्ञातरि
शठहठवादविशारदजेतरि
हरपरपासरपरिसंस्कर्तरि
हरिपरतापुनराविष्कर्तरि
अखिलाम्नायसमन्वयकर्तरि
निखिलागममतनिर्णयकर्तरि

उत्कलिका

घोराशाजल
मारोर्मिकुल
दारावर्तकु
मारग्राहकु
मलजंझाजव
विलयीकृतभव
जलधिवहित्रे
कलुषलवित्रे

संबोधनप्रथमा विभक्ति :

जय रामानुज देशिकेन्द्र सदयस्वान्त स्थितप्रज्ञ हे
 जय काषायशिखोष्णीतमुषमासारप्रसन्नाकृतै
 जय वेदान्तविवादनिर्णयपटो षड्दर्शनीतत्त्वविज्
 जय संसारमरुस्थलामृतनिधे स्वामिन् त्रिलोकीगुरो

कलिका

अपि चार्तजनाह्लादविधायक
 चपलपुरञ्जनसद्गतिदायक
 संस्कारावलि संस्कृतपाभर
 संस्कारोज्झितसौगतडामर
 मायावादोन्मादनिरासक
 श्रेयोवादविशेषविकासक
 परमविशिष्टाद्वैतस्थापक
 नरसंस्मृतिदुर्णयनिर्वापक

उत्कलिका

भारतभूषण
 भारतपोषण
 परमतखण्डन
 हरिमतमण्डन
 निगमशिरोनुत
 सुगममतोद्यत
 नतसुरभूमिज
 यतिरामानुज

सार्वविभक्तिकम्

यतिराजो जगतीं पुनाति, सुमनोहारं यतीन्द्रं भजे,
यतिराजा श्रुति रुद्धता, मम नमो यन्त्रे यतीन्द्राय ते,
यतिराज इश्रुतिसम्मतं मत मभू, दानन्द मेति प्रजा
यतिराजो, यतिराजि भान्ति सुगुणा अद्धा, यतीन्द्राव माम्

श्रीरामानुजगुणमणि

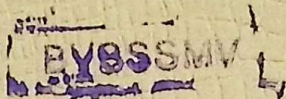
- निचितं सुवर्णं मेत दनिशं जयतात्
विजयसारथिविरचितम्
पण्डितहृदयाभरणं मुदाहरणम्

❀ यदिनाम सीसपद्य मुदाहरणप्रक्रियाया मर्हति प्रयोक्तव्यतां तदेद मस्मि-
नुदाहरणे द्वितीयाविभक्तिस्थाने पाठकै स्समुपग्राह्यम् ।

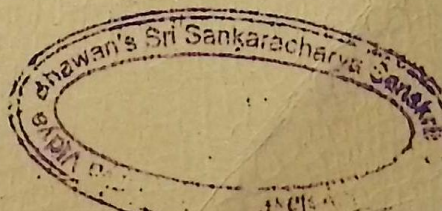
- ❀ हरिनियोगा जनोद्धरणाय रामानु
जार्यरूपेण यस्त्ववततार
विपरीतमतजात मपमार्गगतवाद
निवहञ्च सपदि यो नीरुरोध
आम्नायपाथोधि मवलोड्य सद्भाष्य
ममृतसारं हारि य श्रकार
मतजातिकुलभेद मतिगम्य मनुराज
मावालगोपाल मादिदेश
जगति मायाप्रवाद मुत्सार्य निगम
निगदितं यत्त देव यो निश्चिकार्य
तन्मन्त्राणिमणिमञ्जुल ममल यस्ति
शरीरपांशसम्भूत मानतोस्मि

शोधनपत्रम्

पृष्ठे	पंक्तौ	शोधितम्
2	13	मुक्तिकामुक
3	1	द्वितीया
3	2	भक्ताभीप्सित
3	21	रञ्जन
7	13	वाङ्मय
8	7	हाववेष
8	12	मकुटान्वक्त
9	5	वृषाचलेश
10	4	वस्य वा
10	5	विष्णो
16	2	निकषापुत्र
17	3	वेदा स्तुवन्ति
22	7	वैदिक
25	8	त्रिपुरघस्मरपरत्वखण्डन
27	4	तेजसाऽऽन्ध्य
28	20	झंझा

श्रीविजयसारथिकृतयः

मुद्रिता :

आन्ध्रलिपौ

प्रबोधयोग्यानि
शबरीविलापः
विषादलहरी
अश्रुतर्षणम्
गीतमाला
मल्लिकार्जुनसुप्रभातम्
प्रसादलहरी
श्रीव्रतम् (तिरुप्पावै)
भारतजननीसुप्रभातम्
वेणुगोपालसुप्रभातम्
व्येष्टास्तवः

संस्कृतलिपौ

आत्मदानम् (गीतकाव्यम्)
गीताञ्जलिः (स्वतन्त्रः)

अमुद्रिता :

मनोरमा } उपन्यासः
सुशीला }

दंभयुगम् (प्रहसनम्)

रवीन्द्रगीताञ्जलिः

आप्तलेखः

मित्रलेखः

ज्योत्स्नालहरी

डमरुकम्

शंखारावः

अमरसन्देशः

भारतविभूतिस्तुतिः

गद्यप्रवाहः

वेमुलवाड राजेश्वरसुप्रभातम्

श्रीरामप्रपत्तिः

अन्याश्च